

ΙΔΡΥΤΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΖΗΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1937

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀνατολική Θράκη (Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστο-
ρίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922).
— Τὰ Γανόχωρα — Ἡ ἐρωτικὴ εὐπιστία (διή-
γημα). — Ἐξ οικείων τὰ βέλη. — «Φθινοπωρι-
νὰ τραγούδια». — Ἑλισσάβητ Ν. Κατζάκη. —
Κοσμικὴ κίνησις. — «Ὁ Φίλος τῶν Ζώων».

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

(Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922)

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου (1878) ἡ Θράκη μετὰ τῆς Μακεδονίας, ἔχουσαι πληθυσμὸν ἐνὸς ἑκατομμυρίου Ἑλλήνων, ἐδίδοντο εἰς τοὺς βουλγάρους. Τοιοῦτοτρόπως παρὰ πᾶν δίκαιον ἱστορικόν τε καὶ ἐθνολογικὸν ἐδημιουργεῖτο μεγάλη Βουλγαρία μὲ ἑκτασιν 165 χιλιάδων τετρ. χιλ.

Τὸ τοιοῦτον κατέθλιβε τὸν Ἑλληνισμόν τὸν τε ἀλύτρωτον καὶ τὸν τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου. Ὅτε δὲ ἀπεφασίσθη ἡ ἀναθεώρησις τῆς συνθήκης αὐτῆς ἐπόμενον ἦτο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸ ὁποῖον ἤδη ἐνεπνέετο καὶ ἀπὸ τὰ καλεύσματα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου νὰ συνταχθῇ τὰς ἐνεργείας τοῦ μετὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Διεξήχθησαν ἄλλε πᾶλληλοι συνεννοήσεις μεταξὺ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους ἀφ' ἑτέρου καὶ ἐν τῇ ἐπεὶ ἐπίσθησαν οἱ διανοούμενοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως νὰ ἐνστερνισθῶσι τὴν τουρκικὴν ἀποψιν.

Διότι καὶ μὲν ὁ πόλεμος τῆς Ρωσσίας, χριστιανικῆς δυνάμεως, κατὰ τῆς Τουρκίας ἐθεωρήθη ἔν ἀρχῇ ἀπελευθερωτικός, ἀλλὰ ἡ ἐξέχασις αὐτοῦ ἀπέδαινε δυσμενεστάτη διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ἐξόγκληρον. Ἡ δὲ Τουρκία ἐπιζητούσα ἐρείσματα διὰ νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Βερολίνου δὲν ἐδίστασε νὰ ἐγκολπωθῇ τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ὁ ἴδιος δὲ ὁ σουλτᾶνος Χαμητ εἶλεγε πρὸς τὸν πατριάρχην:

«Ἄπαν τὸ ἑλληνικὸν ἐν τῇ κράτει μου καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν σας γένος ἀπειλεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου (τὸν ὁποῖον ἀπειλεῖται καὶ τὸ ἱδικόν μου) τοῦ τῆς σλαυτικῆς ἐπιδρομῆς. Τί φυσικώτερον τῆς συνενώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου ἀπειλούμένων;»

Δὲν ἦτο δὲ ποτὶς εὐκόλουν νὰ κατα-

νοηθῇ ἀπὸ τοὺς πολιτικούς τῆς Εὐρώπης ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ προπαγάνδαι ὠργίαζον εἰς κάθε περίοδον καὶ συνεσκοῦντο τὰ πράγματα, ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδεὶς πολιτικὸς ἐν τῶν ἀποτελούντων τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου εἶχε προσωπικὰς γνώσεις περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρῶν τὰς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδικάσουν εἰς διάφορα κράτη.

Ἡ ἐμφάνισις ὁμῶς τοῦ Καραθεωδωρῆ, ὡς ἀντιπροσώπου τῆς Τουρκίας, ὑπῆρξε μὲν ἀπόδειξις, ἀρκετὰ εὐγλωττος, περὶ τοῦ υπερπερὺντος ἂν ὅχι εἰς ἀριθμὸν τοῦλάχιστον εἰς πολιτισμὸν ἑλληνικοῦ στοιχείου τῶν χωρῶν τούτων.

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου ἡ Βουλγαρία τῶν 165 χιλιάδων τετρ. χιλιομέτρων περιωρίσθη μόνον εἰς 64, ὑπερβαίνουσα κατὰ πολὺ καὶ οὕτως τὰ φυλετικὰ αὐτῆς δικαιώματα.

Ἀλλὰ τὸ πλῆγμα κυρίως κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Βερολίνοιον συνθήκην κατεφέρθη ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ, ἣτις ἀποτελοῦσα τμήμα τῆς Βορείου Θράκης, μὲ τὴν ἑλληνικωτάτην Φιλιππούπολιν, τὸν Πύργον, τὸν Στενήμαχον, τὴν Ἀγχίαλον καὶ τὴν Μεσημβρίαν, ἀπετέλεσε προνομιοῦχον, δῆθεν αὐτόνομον, ἐπαρχίαν, κατὰ τύπους, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς παρεδίδετο ἐμμέσως εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Διότι ἡ συνθήκη ὥριζε μὲν ὅτι ὁ διοικητὴς αὐτῆς δέον νὰ ᾖ χριστιανός, ἀλλ' ἡ Ρωσία ἐπέβαλεν εἰς τὴν Πύλιν νὰ διορίσῃ βούλγαρον τοιοῦτον, τὸν Γαβριήλ Κρέστοβιτς, καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Ἕλληνα Βογορέδην πασάν, τὸν ὁποῖον ἀρχικῶς διώρισεν.

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ἀντεπροσωπεύθη, ὡς γνωστόν, καὶ τὸ Ἐλευθέρου Βασιλείου διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Θεοδώρου Δεληγιάννη καὶ

τοῦ Ἀλεξ. Ραγκαβῆ. Λέγεται δὲ ὅτι μόλις ὁ Δεληγιάννης ἐτελείωσε τὸν λόγον τοῦ καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ Ἀλέξ. Ραγκαβῆς ἠγέρθη διὰ νὰ συνηγορήσῃ περὶ τῆς ἐλληνικότητος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρέλειψεν ὁ ὑπουργός. Ὁ Δεληγιάννης θυμῶς, μὴ γνωρίζων τί θὰ ἔλεγεν ὁ Ραγκαβῆς, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ μήπως μειωθῇ ἡ καλὴ ἐντύπωσις ἐκ τοῦ λόγου τοῦ καὶ ζημιωθοῦν τὰ ἐλληνικὰ συμφέροντα, τὸν ἔσυρεν ἑλαφρῶς ἀπὸ τὸ σακκάκι καὶ ὁ Ραγκαβῆς ἐπανεκάθισεν εἰς τὴν θέσιν του. Οὕτω δὲ τὸ συνέδριον ἔληξε χωρὶς ν' ἀκουσθῶν καὶ αἱ ἐλληνικαὶ ἀπόψεις διὰ τὴν Ἀνατολ. Ρωμυλίαν.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἔκδοσις τοῦ ζητήματος. Μίαν νύκτα τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1885 ὁ στρατὸς τοῦ ἡγεμόνος Βάττεμπεργ εἰσῆλθε καὶ κατέλαβε τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, ἀποῦ προηγουμένως εἴχε προλειανθῇ καταλλήλως τὸ ἔδαφος.

Ἦδη ἡ βουλαιμία τῶν βουλγάρων ἦτο ἀρκετὴ ἐνδεΐξις. Ὁ Σουλτᾶνος καὶ ἡ Κυβέρνησις του εἰς τὸν κίνδυνον τοῦτον τὸν ἐκ Βορρᾶ, δὲν εἶχον νὰ ἀντιτάξουν ἄλλην ἀξιόλογον δύναμιν πλὴν τὴν τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου. Διὰ τοῦτο ἐνδιεφέρθησαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν τῶν ἐλλήνων καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους εἰς ἀπόστασιν 100 χιλιομέτρων ἐκ Κωνσταντινέως ὑπῆρξε θαυμάσιος σπάθη ὑπὲρ τὸ τουρκικὸν κράτος ἐν Εὐρώπῃ. Οὕτω ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἤρchiσε νὰ ἐπιδεικνύῃ περισσώτερον σεβασμὸν πρὸς τὰ θρησκευτικὰ πρόνμια τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου καὶ ἠνέχεσε τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐλλήνων, διότι τὸν πυκνὸν ἐλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς Θράκης ἐθεώρησεν ὡς προπέτασμα κατὰ τῶν βουλγάρων.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ὁ ἐλληνισμὸς ἅπας κατενόησε τὸν ἐκ Βουλγαρίας κίνδυνον καὶ ἤρchiσε, μεταξὺ ἄλλων, ἐν τῷ ἔξωτερικῷ ἀγῶνι διὰ τοῦ τύπου, διὰ νὰ διαφωτισθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ κοινὴ γνώμη περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Ἀλλὰ καὶ οἱ βούλγαροι δὲν ἐκινήθησαν ὀλιγώτερον. Ἀνιστόρητοι δὲ καὶ θρασεῖς ὄντες ἐξέτεινον τὴν προπαγάνδαν τῶν ἀπεριορίστως καὶ ἐθλόωσαν μὲ τὰς ψευδο-λογίας τῶν τῶσον τὴν διεθνή ἀτιμώσαιραν,

ὥστε ὅταν ὁ εἰς τῶν βουλγαροφίλων ἀγγλων ἀδελφῶν Μπάξτον ἐπεσκέφθη τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, ἠρώτησεν ἂν ὑπῆρχεν ἐκεῖ καὶ καμμία ἐλληνικὴ οἰκογένεια... Ἐνῶ εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι ἦσαν πόλεις ἐλληνικαὶ καὶ τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον ἡμιάζε τόσον εἰς τὸ οἰκονομικὸν ἐπίπεδον ὅσον καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν. Πρὸς εἰρωνείαν δὲ τοῦ κ. Μπάξτον ὅταν ὁ βασιλεὺς τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδος ἐπεσκέφθη τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, διαρκούντος τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου, δὲν εὗρέθη οὔτε μία κατάλληλος οἰκία βουλγαρικὴ διὰ νὰ τὸν ὑποδεχθῇ καὶ ἐφιλοξενήθῃ οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Δοδοπούλου.

Ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ ἐπιθυμία τῶν τουρκικῶν νὰ διορίσωσιν Ἑλλήνας διοικητὴν εἰς Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, προσέκρουσεν εἰς τὴν ἀρνήσιν τῆς Ρωσσίας. Οὕτω λοιπὸν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἔστρεψε τὴν προσοχὴν τῆς εἰς Ἀδριανουπόλιν καὶ ἐφρόντισε νὰ διορίξῃ νομάρχας τοιούτους ὥστε νὰ κολακεύωσι τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον. Τοιούτος ὑπῆρξεν ὁ Καδρὴ πασσάς, ὅστις κατὰ τινὰ ὁρκωμοσίαν ἐλλήνων δημοσίων ὑπαλλήλων προσεφώνησεν ὡς ἑξῆς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως:

«Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα! Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι μία ἀπὸ τὰς μάλλον εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἡ εὐημερία καὶ εὐδαιμονία τῆς χώρας ὁ νομὸς Ἀδριανουπόλεως πρέπει νὰ ἐργάζεται δι' ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων του. Οἱ βραχίονες αὐτοὶ συμβολίζουν ὁ μὲν εἰς τὰς προσπάθειάς τῶν μουσουλμάνων, ὁ δ' ἕτερος τὰς προσπάθειάς τῶν ἐλλήνων. Εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν τῆς χώρας ἐχρησιμοποιήθη μέχρι τοῦδε μόνον ὁ εἰς τῶν βραχιόνων. Ὁ Παδισάχ μας ἐπιθυμεῖ ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς μετέχωσιν ἐνεργῶς τῆς δημοσίας ζωῆς καὶ ἄλλα τέκνα του, οἱ Ἕλληνες. Οὕτω καὶ ἡ χώρα θὰ εὐημερῇ περισσώτερον καὶ ἡμεῖς ἀπὸ κοινοῦ θὰ ἀντιτάσσωμεν τὰ στήθη μας ἐναντίον παντὸς ἀτυχήματος».

Ὅταν δὲ μετὰ τὸν Καδρὴ πασσάν ἐχρημάτισε νομάρχης Ἀδριανουπόλεως ὁ Ἀδδουραχμὰν πασσάς, ὅστις βραδύτερον ἐγένετο καὶ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη τοῦ εἶχε στείλει ὁδηγίαν διὰ νὰ προσλαμβάνῃ καὶ Ἕλληνας μαθητὰς εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Συναντηθείς δὲ ἐπὶ τούτῳ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς :

« Ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ ὅπως μετέχωσι τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ οἱ πιστοὶ ὑπῆκοοι Του (τοῦ σουλτάνου) οἱ Ἕλληνες, καὶ πρὸς τούτοις θὰ προσλάβῃ πολλοὺς Ἕλληνας δημοσίους υπαλλήλους γνωρίζοντας τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Ὁ Παδισάχ μας τρέφει εὐνοίαν μεγάλην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι προσέφεραν μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτοῦ. Ὅταν λοιπὸν τὰ τέκνα σας συμπληρώσωσι τὴν πρώτην των ἐκπαίδευσιν, καὶ μάθωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ μορφωθῶσιν εἰς τὴν θρησκείαν των, στείλατε αὐτὰ εἰς τὰς κρατικὰς σχολὰς. Σπουδάζοντα εἰς τὰς σχολὰς ταύτας θὰ δύνανται νὰ εἰσέλθουν εἰς πᾶσαν κρατικὴν ὑπηρεσίαν. Ἴδού ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ κατάντημα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Ἐνεκα τῶν βουλγαρικῶν καταπίεσεων οὔτε Ἕλληνες οὔτε μουσουλμάνοι δύνανται νὰ γίνωσιν ἐκεῖ. Ἄν οἱ μουσουλμάνοι καὶ οἱ Ἕλληνες συνειργάζοντο ἐγκαίρως οἱ βούλγαροι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ λάβωσι τὴν γῆν ἡμεῶν ἐκείνην οὔτε ἔργῳ, οὔτε συνθήκῃ. Εἶναι κοινὸς ὁ κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν τοὺς μουσουλμάνους καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἄς μὴ λησμονῶμεν τοῦτο ποτέ ».

Αἱ δηλώσεις αὐταὶ τῶν τούρκων ἐπισήμων πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ἐνεπνέοντο βέβαια ἀπὸ λόγους ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ἀλλὰ δὲν ἐνείχον ποσὸς τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκτοῦρκίσωσι τοὺς Ἕλληνας τῆς Τουρκίας. Πράγματι δὲ πολλοὶ Ἕλληνες νέοι τῆς Θράκης εἰσῆχθησαν τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὰς τουρκικὰς σχολὰς καὶ ἐγένοντο ἱατροί, φαρμακοποιοί, γεωπόνοι κ.ἄ. πολλοὶ τῶν ὁποίων κατέλαβον ἀνωτάτας κρατικὰς θέσεις.

Ἡ πολιτεία τοῦ σουλτάν Χαμῆτ μολονότι ἀπολυταρχικὴ καὶ συντριπτικὴ διὰ τοὺς τοὺς πολιτικούς του ἀντιπάλους, ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ διὰ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Τουρκίας, ἰδίως τῆς Θράκης. Ἡ περίοδος δὲ αὐτὴ τῶν τριάνοντα ἐτῶν, ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος (1878—1908), δύναται νὰ παραβληθῇ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Θράκην, μὲ τὰ ἔτη τῆς Μακρᾶς Ρωμαϊκῆς Εἰρήνης

τῆς ἐπιτευχθείσης ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δυναστείας τῶν Ἀντωνίνων, ἐννοεῖται ἐν μικρογραφίᾳ τοπικῇ τε καὶ χρονικῇ.

Τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀνερχόμενον εἰς 350 χιλιάδας εἰς μόνην τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, κατείχε τὰ σκήπτρα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ὑπαρχούσης βιομηχανίας, προήχθη δὲ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Ἀλλὰ, διὰ τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν ψυχολογίαν τοῦ θρακικοῦ λαοῦ, θὰ φανῇ πολὺ περιέργον τὸ γεγονός, μολονότι οἱ Ἕλληνες τῆς Θράκης εὐνοούμενοι τοσούτον ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Τουρκίας ἄφ' ἑνός, ἔχοντες δὲ ἄφ' ἑτέρου ὑποχειρίους τῶν τούρκων κυριάρχους τούρκους καὶ ὄντες ἀνώτεροι αὐτῶν διανοητικῶς, ἔζων μὲν ἀνέτως καὶ ἐκέρδιζον ἀφθονώτατα, δὲν ἠνείχοντο ὅμως ποσὸς οὐδὲ τὸν σκῆδῃ αὐτὸν ζυγὸν τῶν τούρκων καὶ θανάτως ἐπόθουν τὴν ἀπελευθέρωσίν των καὶ τὴν ἐνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Δὲν ἄφησαν δὲ οὐδεμίαν περίστασιν νὰ τοὺς διαφύγῃ χωρὶς νὰ συντελέσουν καὶ αὐτοί, εἴτε χρηματικῶς, εἴτε ἐνόπλιως, ὀργανώνοντες ἐπιτοπίους ἐπιθέσεις κατὰ τῶν τούρκων, εἴτε προστρέχοντες ἐθελονταὶ καὶ κατατασσόμενοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἑθνικοῦ στρατοῦ.

Ὁ θρακικὸς λαὸς ὅμως διαβίων μακρὰν τῆς πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος καὶ μὴ ἐρχόμενος σχεδὸν εἰς οὐδεμίαν ἐπαφὴν μετ' αὐτῆς, διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δὲν ἐπετρέπετο ἡ κυκλοφορία εἰς τὴν Τουρκίαν ἐφημερίδων τῶν Ἀθηνῶν, ἠγγόει ἐντελὼς τὰς κομματικὰς διενέξεις καὶ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Φύσει ὄνειροπόλος ἠρκεῖτο νὰ θεωρῇ τὸ Ἐλεῦθερον Βασίλειον ὡς τὸ ἰδεώδες καὶ πανίσχυρον κράτος, τὸ ὅποιον εὐκόλως θὰ ἠδύναντο νὰ συντρίψῃ τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν. Εἰς τὴν σκέψιν του αὐτὴν τὸν ἐνίσχυε καὶ ἡ χριατικότης τῆς Εὐρώπης. Ἐχὼν ὁ θρακικὸς λαὸς ἰσχυρὸν τὸ θρησκευτικόν του αἰσθημα, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῇ κἂν ὅτι θὰ ὑπῆρχον χριστιανικὰ κράτη τὰ ὅποια ἔχι ὅτι θὰ ἐδοήθουν ποτὲ τὴν Τουρκίαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ συνδράμουν τὴν τελευταίαν διὰ τὴν διαμείλισιν τοῦ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ὑπάρχοντος ἰσλαμικοῦ κράτους.

(Ἔπεται συνέχεια)

τοῦ βομβυκίου, ἡγγυάτο αὐτὸ τὸ Ὄθωμα-
νικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ἱδρύσας σηροτρο-
φικὴν σχολὴν εἰς Προῦσαν καὶ δὲν ἐπέ-
τρεπε εἰς ἄλλον νὰ συσκευάσῃ μεταξο-
σπόρους καὶ νὰ ἐξαγάγῃ αὐτοὺς εἰς ἄλ-
λας χώρας, εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς διπλω-
ματούχους τῆς σχολῆς ταύτης, οἱ ὁποῖοι
εἶχον εὐθύνην, ἀλλὰ καὶ κάθε συμμέρον
νὰ παρασκευάσουν τὸ ἐμπόρευμά των ἐ-
πιμελῶς καὶ καθαρισμένον ἀπὸ τὸν ἀσθε-
νὴ σπόρον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα περισσότερον καὶ ἀπὸ
τὴν Προῦσαν καὶ τὰ Γανόχωρα εἶναι δυ-
νατὸν νὰ εὐδοκηθῇ τὸσον ὁ μεταξοσκώ-
ληξ ὅσον καὶ ἡ συκομωρέα. Εἰς τοὺς δρό-
μους τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τοὺς κήπους
βλέπει τις ἀφθόνους συκομωρέας, αἱ ὁ-
ποῖαι, ἀνευ τινὸς περιποιήσεως, ἀναπτύσ-
σονται καὶ μάλιστα εἰς εὐγενῆ εἶδη, τὰ
ὅποια διὰ νὰ ἐπιτευχθῶν εἰς τὴν Τουρ-
κίαν ἀπῆλθον ἐμβολιασμοὺς καὶ ἰδιαιτέ-
ραν περιποίησιν.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν ἐλαμβάνετο
μία πρόνοια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πλου-
τοφόρου σηροτροφίας ἣτις δὲν ἀπαιτεῖ βα-
ρεῖαν ἐργασίαν καὶ πολλοὺς κόπους, ὅπως
ἀπαιτοῦν ἡ παραγωγὴ τῶν δημητριακῶν.
τὸ καπνὸς καὶ ἄλλων γεωργικῶν εἰδῶν.
Ἡ ἐργασία τοῦ μεταξοσκώληκος, ἡ ὅποια
θὰ ἀπασχολήσῃ ὀλόκληρον τὴν γεωργι-
κὴν ἢ τὴν μικροαστικὴν οἰκονομίαν, δι-
αρκεῖ μόνον μίαν ἐβδομάδα. Εἰς αὐτοὺς
τοὺς συνοικισμοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἡμπορεῖ
νὰ ἀναπτυχθῇ, χωρὶς πολὺν κόπον καὶ
χωρὶς μεγάλα κεφάλαια, κολοσσιαία πα-
ραγωγὴ ἐκλεκτῶν βομβυκίων, καταλλή-
λων καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν μεταξοσπό-
ρων καὶ οὕτως πᾶσα πλεονέχεια μετὰ τὴν οἰ-
κιακὴν βιοτεχνίαν νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ ἡ
βιομηχανία τῆς μεταξοσποροποιίας καὶ
τῆς ἐπεξεργασίας τῶν βομβυκίων, ἣτις θὰ
ἀπασχολήσῃ μέγαν ἀριθμὸν ἐργατῶν καὶ
ἐργατριῶν καὶ θὰ προσπορίσῃ πλούτον
καὶ εὐημερίαν εἰς τὴν χώραν.

Ε. Ζ.

ΟΙΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΟΡΑΗ
Ἐπεξεργασία προϊόντων
τῆς ἀμπέλου
Λεωφόρος Πέτρου Ράλλη
Κοκκινιά-Πειραιῶς, ἀρ. τηλ. 41-625

Η ΠΡΟΘΥΜΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΜΑΣ

Ἡ «Συζητήσις» αἰσθάνεται τὴν ὑ-
ποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσῃ θερμῶς
τοὺς φίλους τῆς συνδρομητίας, οἱ ὁ-
ποῖοι, ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ πρώτου
φύλλου τοῦ δευτέρου ἔτους, ἔσπευ-
σαν νὰ ἀνανεώσωσι τὴν συνδρομὴν
καὶ νὰ μᾶς διευκολύνωσι μεγάλως εἰς
τὸ ἔργον μας. Ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐ-
τὸς τῶν φίλων μας διὰ τὴν «Συζητή-
σιν» καὶ ἡ προθυμία των νὰ καταβά-
λωσι πρῶτοι τὰς συνδρομὰς των μᾶς
ἐνθαρρύνει ἡθικῶς καὶ μᾶς ἀνακου-
φίζει ὀλκῶς, ὥστε μετὰ μεγαλυτέρου
ζήλου καὶ μετὰ περισσοτέρας ἐπιμε-
λείας νὰ ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὴν ἐκδο-
σιν τῆς «Συζητήσεως». Ἐὰν δὲ θὰ
συνεχισθῇ ἡ προθυμία αὐτή, καὶ ἐλ-
πίζομεν ὅτι θὰ συνεχισθῇ, καὶ ἐπεκ-
ταθῇ εἰς ὅλους τοὺς φίλους μας, ἡ
«Συζητήσις» δὲν θὰ ἀργήσῃ πολὺ διὰ
νὰ ἐκδίδηται εἰς 16 σελίδας καὶ κατὰ
δεκαπενθήμερον. Τοιοῦτοτρόπως θὰ
ἐκπληρωθῶν οἱ ἀνυπομονοῦντες ἀ-
ναγνώσται μας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κάθε
συμμέρον νὰ συστήσωσι τὴν «Συζη-
τήσιν» ὅσον τὸ δυνατόν εἰς περισσο-
τέρους φίλους των, διότι ἐκ τῆς δια-
δόσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀνέξεως τῶν
ἀναγνωστῶν μας ἐξαργυρεῖται καὶ ἡ αὐ-
ξήσις τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ μας.

Παραλλήλως μετὰ τὴν «Συζητήσιν»
συνεχίζονται καὶ αἱ ἐγγραφαὶ συνδρο-
μητῶν διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ διηγήμα-
τός μας «Φθινοπωρινὰ Τραγούδια»,
συνεκεντρώθη δὲ ἀρκετὸν χρηματικὸν
ποσὸν ὥστε ἐντὸς ὀλίγου νὰ μᾶς ἐπι-
ταρπῇ ἡ ἐναρξὶς τῆς ἐκτυπώσεώς του.

Ὅσοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐ-
πιθυμοῦν νὰ ἐγγραφῶν συνδρομηταὶ
δέον νὰ ἀποστέλωσι τὰς συνδρομὰς
των εἰς τὸν κ. Ἀνδρέαν Καραντιώνην
(«Ἐθνικὴ Ζωὴ καὶ Καλὴ Πίστις»,
Λυκούργου 3), ὅστις ἀνέλαβε τὴν εὐ-
γενῆ φροντίδα νὰ συγκεντρώσῃ τὰ ἔ-
ξοδα τῆς ἐκδόσεως.

ΚΑΠΕΛΛΑ "ARMEN.,
ΤΣΙΜΙΣΚΗ 57—ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Καθ' ἐκάστην ἐβδομάδα νῆαι
παραλαβαὶ βιεννέζικων μοντέ-
λων καὶ κροκί ὡς καὶ ἀθηναϊκῶν

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

(Εισαγωγή εις τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922)

Εἰς τοῦτο δὲν ἦσαν καὶ πολὺ ἡπατημένοι, διότι τὸν διαμελισμὸν τῆς Τουρκίας τὸν ἐπόθησαν καὶ τὸν ἐνεστερνίσθησαν πολλοὶ ἰσχυροί, ἄλλοι μὲν χάριν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλοι χάριν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅλοι ὅμως δι' ἴδιον ὄφελος καὶ σφετερισμὸν πλουσίας λείας.

Ὁ θρακικὸς λαὸς εὐήμερων καὶ πλουτίων ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ἔζη διαρκῶς ὑπὸ τὴν ἐπὶ θείαν τοῦ ὕναιου τῆς ἐξαλείψεως τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου. Παράδειγμα τῆς νοστορίας αὐτῆς ἀναφέρομεν τὸ ἐξῆς γεγονός: Εἰς τι χωρίον ἐγένετο γάμος. Ὡς γνωστὸν οἱ γάμοι εἰς τὰ χωρία ἀποτελοῦν δημοσίαν συγκέντρωσιν. Εἰς τὸν γάμον αὐτὸν, ὃ ὁποῖος ἐγένετο πρὸ τοῦ 1897, αἱ νεάνιδες ἔψαλλον τὸ γνωστὸν ἡρωϊκὸν ᾄσμα: «Ὁ καιρὸς ἀδελφοί τῆς ἐλευθερίας φθάνει». Ἐνθουσιασθεῖς δὲ εἰς τῶν προυχόντων, ὃ ὁποῖος συγχρόνως ἦτο καὶ ὑπάλληλος τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἐσηκώθη καὶ ἐφώνησε φρενίτης!

— «Ε, βρὲ παιδιά, δὲ θὰ κλείσω νὰ μάτια μου, ἂν δὲ θὰ διῶ τὸ τέλος τῆς Τουρκίας!

Τοιοῦτος πραγματικὸς καὶ ἀνιδιοτελής πατριωτισμὸς κατεῖχε τοὺς θράκας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε οὔτε ἡ ὑπαλληλική των ιδιότης, οὔτε τὸ δόξιν των συμφέρον ἦσαν ἱκανὰ νὰ συγκρατήσουν τὸν ἐνθουσιασμὸν των.

Ἦτο δὲ γνωστὸς εἰς Θράκην ὁ μόνολογος:

«Ὁ Ἕλλην ὁ παλλήκαρος
ὁ ἄνδρας ὁ γενναῖος
δὲν κύπτει τὸ κεφάλι του
ἐμπρὸς τοῦ βασιλέως»,

διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξωτερικεύετο ἡ ἐντὸς τῆς ψυχῆς τῶν θρακῶν παντοδυναμία τῆς Ἑλλάδος. Διότι μὲ τὴν λέξιν «Ἕλλην» ἡνθούον μόνον τοὺς πολίτας τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου (*).

(*) Ἡ διάκρισις αὐτὴ μεταξὺ ἑλλήνων (κατοίκων ἢ πολιτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου) καὶ ρωμιῶν (ἐλλήνων τουρκικῶν ὑπηκόων) ἦτο διαδεδομένη καὶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Θράκης, ἀντανανκλώσα τὴν διάκρισιν τὴν ὁποίαν οἱ κυρίαρχοι τουρκοὶ εἶχον συμφέρον νὰ ἐπιφέρωσι μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ, ἀποκαλοῦντες τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος γιουάν καὶ τοὺς Ἕλλη-

Τὰ ἀνδραγαθήματα δὲ τοῦ 1821 ἦσαν γνωστότατα εἰς τὴν Θράκην καὶ διετηρεῖτο ζωνρὰ ἡ ἀνάμνησίς των. Ἡλιπίζον πάντοτε ὅτι τὰ ἀνδραγαθήματα ἐκεῖνα θὰ ἐπανελαμβάνοντο καὶ δὲν ἀνέμενον ἄλλο τι παρὰ μόνον τὴν κήρυξιν πολέμου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Τουρκίας, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ οἱ θράκες ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Πολλοὶ εὐρωπαῖοι δημοσιολόγοι καὶ ἱστορικοί, ὑπεραμυνόμενοι τῶν τουρκικῶν ἀπόψεων, γράφουν ὅτι ὁ Ἕλληνισμὸς τῆς Τουρκίας οὐδέποτε συνέδραμε τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀπετέλει διαρκὴ κίνδυνον διὰ τὸ τουρκικὸν κράτος. Οἱ ἰσχυρίζόμενοι ταῦτα ἀσφαλῶς ἐθελοτυγλοῦν πρὸ τινων ἀδυσωπήτων ἱστορικῶν νόμων. Οἱ θράκες οὐδέποτε ἀνεγνώρισαν ἐν συνειδήσει ὡς νόμιμον τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν. Ὁ ἀγαθότερος καὶ ὁ φιλησυχώτερος τουρκὸς ἦτο διὰ τοὺς θράκας ὁ ἔχθρος ἡ ἀρπάξας μὲ ὑπουλον τρόπον τὴν πατρικὴν κληρονομίαν καὶ στερήσας τὸ ἔθνος τῆς ἐλευθερίας του. Ὁ τουρκὸς εὐρισκόμενος εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν, δὲν ἐθίγετο ἡ ὑπερηφάνειά του ὅταν προέβαινε εἰς παραχωρήσεις εἰς τοὺς ὑποδούλους του. Ἀλλὰ οἱ ὑπόδουλοι ἐπλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἀφομοιωθῶν μὲ τοὺς κυρίαρχους καὶ ἐζήτουν πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὸν κρυφὸν πόθον των. Καὶ τοιαύτη εὐκαιρία ἐνομήσθη ὁ ἀπὸ πολλοῦ ἀναμενόμενος πόλεμος τοῦ 1897 ἐνθουσιασμὸς διεπέρασε ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Θράκην καὶ πολεμικὰ ἄσματα, ὡς τό:

«Ὁ λυγερὸν καὶ κοπτερόν σπαθί μου»

νας τῆς Τουρκίας ροῦμ. Ἀξιοσημείωτον δὲ τυγχάνει τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ 1920 ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς κατέλαβε τὴν Ραιδεστόν, χωρικοὶ τινες ὄντες ἐκεῖ καὶ ἐλθόντες εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν στρατιωτῶν, ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ χωρία των ὁρκίζοντο καὶ ἐδεβαλοῦν τοὺς συγχωριανοὺς των ὅτι οὐδεμία διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν καταλαβόντων τὴν Ραιδεστόν ἐλλήνων στρατιωτῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἄγνοια αὐτῇ, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ ἔστω καὶ ἐλαχίστη διαφορά μεταξὺ ἐλλήνων καὶ ρωμιῶν, ὑφίστατο μεταξὺ τῶν ἐντελῶς ἀγραμμάτων θρακῶν, ἐκδηλουμένη δὲ κατὰ τὸν ὡς ἄνω τρόπον, ἐπροκάλεε τὴν θυμηδίαν τῶν ὁπωσδήποτε μορφωμένων.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

(Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922)

Ἦδη ἀπὸ τὸ 1885, ὅτε οἱ βούλγαροι κατέλαβον τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμιλίαν, οἱ Ἕλληνες αὐτῆς ὡς καὶ οἱ τῆς παλαιᾶς Βουλγαρίας ὑφίσταντο πιέσεις ἐκ μέρους τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἐμμέσως, διὰ διαφόρων νομοθετημάτων ἐπέδωκε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν ἐλλήνων καὶ νὰ ἐκβουλγαρίσῃ αὐτούς. Τὸ τοιοῦτον ἦτο ὁδυνηρὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς Βουλγαρίας, διότι, ναὶ μὲν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὸ Ἐλεύθερον Βασίλειον ἀντέδρασαν εἰς τὴν ἵδρυσιν μεγάλῃς Βουλγαρίας, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι αὐτῆς ἐνίσχυσαν τοὺς βουλγάρους εἰς τὴν σύστασιν τῆς ἡγεμονίας των, καθόσον ἐφρόνουν ὅτι ἀπαλλασσόμενοι τοῦ ἀλλοθρήσκου ζυγοῦ καὶ διοικούμενοι εἰς τὸ μέλλον ὑπὸ ὁμοθρήσκου κυβερνήσεως, θὰ ἠδύναντο μὲ περισσοτέραν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεῖν νὰ ζήσωσι καὶ νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῶν καὶ θρησκευτικῇ βίῳ. Ἀλλὰ ἡπατήθησαν οἱ βούλγαροι, σπέννυσται καὶ ἀπληστοί, γενόμενοι κύριοι τῆς χώρας ἐπήρμουσαν ἐξοντωτικὴν πολιτικὴν κατὰ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν αὐτῇ ἐθνοτήτων.

Ἀλλὰ δὲν περιωρίσθησαν νὰ ἐκβουλγαρίσωσι μόνον τὴν ἡγεμονίαν· ἐπεξέτειναν τὴν δράσιν των ἐκτὸς αὐτῆς, εἰς τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἔκτοθεν ἀπὸ τὸ 1893 ἤρχισε δραματικώτατος ἀγὼν καὶ ἀλληλοσφαγὴ τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, αἵτινες ἀπὸ αἰῶνων διεδίδον ἐν αὐτῇ. Εἰς τὰς προκλήσεις τῶν βουλγάρων ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ σέρβοι, χωρὶς νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητος καὶ ἡ Ρουμανία, ἀλλ' αὕτη συμφωνήσασα μετὰ τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως ἵνα λάβῃ ἀνταλλάγματα παρὰ τὸν Δουναβίον, τὴν Δοβρουστάν, ἐνίσχυσεν τοὺς βουλγάρους κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐνετάθη περισσότερον κατὰ τὸ 1906, ὅτε οἱ βούλγαροι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν ἐλληνικῶν ἐν Μακεδονίᾳ σωμάτων, ἐστράφησαν κατὰ τῶν φιλησύχων ἐλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμιλίας, τῶν ὁποίων αἱ κοινότητες ἤμαζον, διατηροῦσαι μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίας, σχολεῖα, οἰκοτροφεῖα καὶ νοσοκομεία.

Ὅτι ὁ διωγμὸς τῶν ἐλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμιλίας εἶχεν ἀφορμὴν τὰ γε-

γονότα τῆς Μακεδονίας, τὸ ἰσχυρίσθησαν οἱ βούλγαροι. Ἡ πραγματικότης ὅμως καὶ ἡ οὐσιαστικὴ αἰτία τῶν διωγμῶν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀκμὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Βουλγαρίας τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξουδετερώσωσι καὶ νὰ μειώσωσι τὰ νομοθετήματα τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 1906 ὁ κατὰ τῶν ἐλλήνων διωγμὸς ἐν Βουλγαρίᾳ εἰσῆλθε εἰς νέαν φάσιν. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἰδρύθη ἐν Σόφίᾳ τὸ Μακεδονοδριανοπολιτικὸν κομιτάτον, τὸ ὁποῖον πρὸς παραπλάνησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινῆς γνώμης προσέλαβε φιλανθρωπικὴν χροιάν ἐννομασθὲν «Ἀγαθοεργὸς Σύνδεσμος». Ἡ ὁργάνωσις αὕτη διὰ τοῦ 12ου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ τῆς κατήργει ἄλλὰς τὰς ὁργανώσεις τὰς ἐχούσας σχέσιν μετὰ τὴν Μακεδονικὴν ὑπάρχουσαν καὶ ἐκηρύσσειτο κληρονόμος τῶν περιουσιῶν αὐτῶν. Προσέτι ἵδρυσεν παραρτήματα καθ' ἑλὴν τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμιλίαν, οἱ δὲ πρόεδροι τῶν παραρτημάτων αὐτῶν πρωτεστάτησαν εἰς τὴν διαρπαγὴν τῶν ἐλληνικῶν ἐκκλησιῶν, μόνων καὶ ἐκπαιδευτηρίων. Ἡ ὁργάνωσις αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὴν προστασίαν τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως. Χαρακτηριστικὸν δὲ καὶ ἐνδειξίς τῆς συνεργίας τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως εἰς τοὺς διωγμοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμιλίας εἶναι τὸ ἀκόλουθον σύντομον τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ὁ νομαρχεὺς τῆς Πύργου Βελίτσκιωφ ἀπηύθυνεν πρὸς τὸν δήμαρχον Ἀγγιᾶλου Κωστάκην Σταυρίδην τὴν παραμονὴν τῆς πυρπολήσεως τῆς Ἀγγιᾶλου:

«Δήμαρχον Ἀγγιᾶλου

Ἀνέγνωσα ἄρθρον, οὐδεμίαν πρόκλησιν εὐρίσκω ἐνυπάρχουσαν. Πρόκειται περὶ ἐθνικῆς καὶ νομίμου πάλης. Μὴν ἐνοχλήτε νομαρχίαν».

Τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ ἦτο τὸ τελευταῖον ἐγγράφον τῆς διεξαχθείσης ἀλληλογραφίας τοῦ δημάρχου Ἀγγιᾶλου καὶ τῶν λοιπῶν κοινοτικῶν αὐτῆς ἀρχῶν μετὰ τῶν κυβερνητικῶν τοιούτων. Διότι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγγιᾶλου πληροφωρηθέντες τὰς διαρπαγὰς τοῦ Πύργου καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως, ἀπηυθύνθησαν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους καὶ ἐζήτησαν προστασίαν παρ' αὐτῶν. Ὅτε δὲ κατελήφθη παρὰ στρατι-

ωτών ή παρὰ τὴν Ἀγγίαν ἐλληνικὴ μο-
νὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἡ ἐν Ἀγγι-
ᾳ ἐκδομένη βουλγαρικὴ ἐφημ. «Κράϊ»,
ἐκδοθεῖσα ἐκτάκτως τὴν Παρασκευὴν ἀν-
τί τῆς Κυριακῆς, ἐκάλει δι' ἄρθρου τῆς τοῦς
βουλγάρους τῶν περὶ χωρίων ὅπως τὴν
Κυριακὴν 30 Ἰουλίου συγκεντρωθῶν εἰς
Ἀγγίαν «διὰ...» ἀπελευθερώσουν τοὺς
ἐν Ἀγγίᾳ βιούντας βουλγάρους ἀπὸ τὸν
ἀφόρητον ζυγὸν τῶν ἐλλήνων ἀγγιλι-
τῶν», ὁ δὲ μαρχος Ἀγγιάλου ἀπηύθυνε ἐ-
πεὶγον τηλεγράφημα καὶ ἐζήτησε παρὰ
τῆς νομαρχίας τὴν ἐπέμβασιν τῆς διὰ τὴν
πρόληψιν τῶν θλιβερῶν συνεπειῶν. Ἀλλ'
ὁ νομαρχεύων, παραδόξως, τὴν ἀπειλου-
μένην σύρραξιν τῶν πολιτῶν ἐθεώρει ὡς «ἐ-
θνικὴν καὶ νόμιμον πάλην», ὡς νὰ ἐπρό-
κειτο περὶ τινος ποδοσφαιρικοῦ πειγνιδίου,
ἢ ἀγωνίσματος.

Οἱ διωγμοὶ οὗτοι τῶν ἐλλήνων τῆς Ἀ-
νατολικῆς Ρωμυλίας ἐνεποίησαν ὀδύνην
εἰς τοὺς θράκας, πολλοὶ δὲ ἔλληνες τῶν
περιφερειῶν Φιλιππουπόλεως καὶ Καθα-
κλὴ κατέφυγον εἰς τὰς περιφερείας Ἀδρι-
ανουπόλεως καὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκπα-
τρισθῶσι, μὴ ἐπιθυμοῦντες ὅμως τὰ τέκνα
τῶν ν' ἀπολέσωσι τὸν ἐθνισμόν των, ἀπέ-
στειλον αὐτὰ εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς
Ἀδριανουπόλεως.

Παραλλήλως δὲ μὲ τοὺς διωγμοὺς τοὺς
ὁποίους ὑφίσταντο οἱ Ἕλληνες τῆς Βουλ-
γαρίας, διωγμοὺς ὑπέστησαν καὶ οἱ τούρ-
κοι, οἱ ὅποιοι, ἀπὸ τοῦ ὁρῶσαν τοῦρκικοῦ
πολέμου τοῦ 1878, ἄθρόως ἐγκατεστάθη-
σαν εἰς τὴν Θράκην. Οὗτοι, γεωργοὶ ὄν-
τες κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀπετέλεσαν ἰδίους
συναικισμούς, παρεχόμενοι εἰς αὐτοὺς
γαῖα καὶ διακρίνονται μέχρι σήμερον ἀπὸ
τοὺς λοιποὺς τούρκους τῆς Θράκης διὰ τὸ
ιδιότυπον τῆς ἀμφιέσεώς των, τῆς ὀμιλίας
των καὶ τὸ κτίσιμον τῶν κατοικιῶν των,
αἵτινες εἶναι ἀποκλειστικῶς κατεσκευα-
σμένοι ἐκ χόρτου, κωνοειδεῖς καὶ ἄνευ πα-
ραθύρων. Οἱ τούρκοι οὗτοι ἐλέγοντο καὶ
παρὰ τῶν ἐλλήνων «ματζήριδες», διακρι-
νόμενοι οὕτω ἀπὸ τοὺς παλαιούς, τοὺς
«γεργήδες».

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῶν διωγμῶν τῶν
ἐλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἐ-
γνώσθη εἰς τὴν Θράκην καὶ ὁ φόνος τοῦ
ὀπλαρχηγοῦ Παύλου Μελά, ἀποδοθεὶς κα-
θολοκληρίαν παρὰ τῶν θρακῶν εἰς τοὺς
βουλγάρους. Παραλλήλως λοιπὸν μὲ τὸ
μῖσος κατὰ τῶν κυριάρχων τούρκων διε-

τρανώθη ἤδη καὶ τὸ μῖσος τῶν θρακῶν
κατὰ τῶν βουλγάρων, τοὺς ὁποίους ἀνέ-
καθεν ἐθεώρουν ἀπολιτίστους καὶ κατω-
τέρους των, διανοητικῶς, ἀποκαλοῦντες
αὐτοὺς «βυλοπινάκες».

Ὅτι τὸ μῖσος καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν
θρακῶν πρὸς τοὺς βουλγάρους ἦσαν αὐ-
θόρμητα, ἄνευ τινὸς ὑποκινήσεως, μαρ-
τυροῦν τὰ αὐτοσχέδια λαϊκὰ τραγούδια,
διὰ τῶν ὁποίων ὑδρίζοντο καὶ ἐσαυρίζον-
το οἱ βούλγαροι κατὰ τὸν ἀκόλουθον
τρόπον:

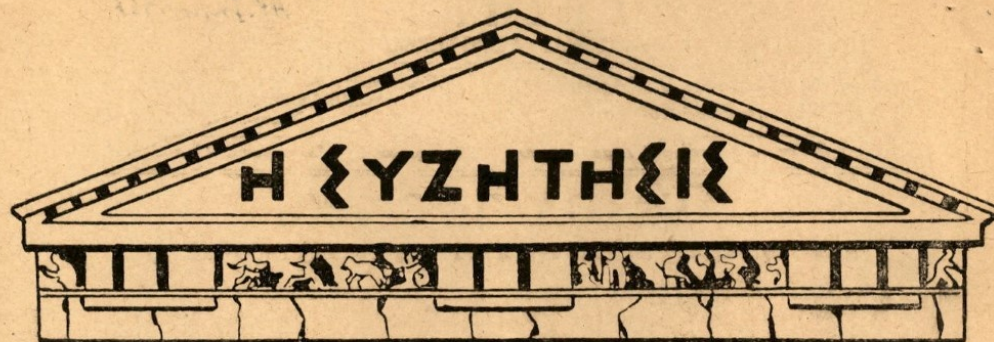
«Τοὺς βουλγάρους τοὺς γαϊδάρους κυνη-
[γατε βρὰ παιδιὰ
μὲ κρομμύδια καὶ μὲ σπύρδα καὶ κόκκιν'
[πιπεριά». «Ἀπορῶ μ' αὐτὸ τὸ γένος τῶν βουλγά-
[ρων τῶν κουτῶν
ποῦ βαδίζει δίχως νόμο καὶ χωρὶς λογα-
[ρισμόν».

«Βούλγαρον καὶ ἂν ἀπαντήσω θὰ τοῦ πιά-
[ρω τὴ ψυχὴ
καὶ τὸ αἷμα τοῦ θὰ πῶ ὅπως πίνω τὸ
[κρασί».

Ἄρτον δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι τὴν ἐποχὴν
αὐτὴν δὲν ἐθεωρεῖτο ἐγγὺς ἡ ἀπελευθε-
ρωσις τῆς Θράκης, ὅπως ἀντιθέτως ἐθεω-
ρεῖτο κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1897 ἐποχὴν.
Διὰ τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θρακῶν ἦτο
ἐστραμμένον εἰς τὴν Μακεδονίαν. Τὰ ποι-
ήματα δὲ διὰ τὸν Παύλον Μελά, τῆς τε
λογίας ποιήσεως καὶ τῆς δημοτικῆς, διὰ
τῶν ὁποίων ἐξυμνεῖτο ὁ ἡρώισμός καὶ ἡ
αὐταπάρνησις τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ μα-
κεδονομάχου καὶ εἰς τὰ ὁποία ἐτονίζετο
κατηγορηματικὰ ἡ ἐλληνικότης τῆς Μα-
κεδονίας, ἐτραγουδήθησαν κατὰ κόρον εἰς
ἔλην τὴν Θράκην μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν
Βαλκανικῶν πολέμων. Εἰς αὐτὰ δὲ ἐγί-
νετο συνδυασμός τις μετὰ τινων θρακικῶν
ἀσμάτων καὶ οὕτως μακεδονικά τε καὶ
θρακικά ἐψάλλοντο ἀνάμικτα. Μετὰ τοῦ
γνωστοτάτου δὲ εἰς τοὺς θράκας, τὸ ὁ-
ποῖον κατήντησε λαϊκώτατον καὶ ἀνὰ πᾶ-
σαν σαιγμὴν ἦτο εἰς τὰ χεῖλη τῶν θρα-
κῶν: «Ἀπορῶ Μακεδονία, πῶς βαστάς ὁ-
πομονή» κτλ. ἐλέγοντο καὶ οἱ ἀκόλουθοι
στίχοι:

«Τοῦ βουλγαρισμοῦ ἡ ψῶρα
κάν τοὺς θράκας δὲν μολύνει
οὔτε τοὺς ἀπομακρύνει
ἀπὸ τὸν ἐλληνισμόν.
Εἶμαι Ἕλλην τὸ καυχώμαι
ἐξώρω τὴν καταγωγὴν μου» κτλ.

(Ἔπεται συνέχεια) E. Z.

ΙΔΡΥΤΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΖΗΣΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1937

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀνατολική Θράκη (Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστο-
ρίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922).
— Τὰ Γανόχωρα — Ἡ ἐρωτικὴ εὐπιστία (διή-
γημα). — Ἐξ οικείων τὰ βέλη. — «Φθινοπωρι-
νὰ τραγούδια». — Ἐλισσάβεν Ν. Κατζάκη. —
Κοσμικὴ κίνησις. — «Ὁ Φίλος τῶν Ζώων».

Η ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ Αθ. Ιουν. 1937

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ

Έτος Β'. Περίοδος Β'. Αριθμός 1.
(Εκδίδεται άπαξ τοῦ μηνός).

Διευθύνεται ὑπὸ τῆς δεσποινίδος
ΑΘΗΝΑΣ Ε. ΖΗΣΗ
Γραφεῖα: Μεσογείων, 6

Συνδρομὴ ἑτησία ἐσωτερικοῦ Δραχμαὶ 60. Ἐξωτερ. Δολλ. 3. Ἐκαστον φύλλον Δρχ. 3.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

(Εἰσαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922)

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀγίου Στεφάνου (1878) ἡ Θράκη μετὰ τῆς Μακεδονίας, ἔχουσαι πληθυσμὸν ἐνὸς ἑκατομμυρίου Ἑλλήνων, ἐδίδοντο εἰς τοὺς βουλγάρους. Τοιοῦτοτρόπως παρὰ πᾶν δίκαιον ἱστορικόν τε καὶ ἐθνολογικὸν ἐδημιουργεῖτο μεγάλη Βουλγαρία μετ' ἑκτασιν 165 χιλιάδων τετρ. χιλ.

Τὸ τοιοῦτον κατέβληθε τὸν Ἑλληνισμόν τὸν τε αὐτῶρον καὶ τὸν τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου. Ὅτε δὲ ἀπεφασίσθη ἡ ἀναθεώρησις τῆς συνθήκης αὐτῆς ἐπόμενον ἦτο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸ ὅποιον ἤδη ἐνεπνέετο καὶ ἀπὸ τῶν κελεύσματα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου νὰ συνταγίσῃ τὰς ἐνεργείας του μετὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Διεξήχθησαν ἄλλε πᾶλληλοι συνεννοήσεις μετὰ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους ἀφ' ἐτέρου καὶ ἐν τέλει ἐπέστησαν οἱ διανοούμενοι τῆς Κων/πόλεως νὰ ἐνστερνισθῶσι τὴν τουρκικὴν ἀποψιν.

Διότι ναὶ μὲν ὁ πόλεμος τῆς Ρωσσίας, χριστιανικῆς θυνάμεως, κατὰ τῆς Τουρκίας ἐθεωρήθη ἐν ἀρχῇ ἀπελευθερωτικός, ἀλλὰ ἡ ἐκθασίς αὐτοῦ ἀπέβαινε δυσμενεστάτῃ διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ὁλόκληρον. Ἡ δὲ Τουρκία ἐπιζητούσα ἐρείσματα διὰ νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ συνεδρίου τοῦ Βερολίνου δὲν ἐδίστασε νὰ ἐγκολπωθῇ τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ὁ ἴδιος δὲ ὁ σουλτάνος Χαμὴτ ἔλεγε πρὸς τὸν πατριάρχην:

«Ἄπαν τὸ ἑλληνικὸν ἐν τῇ κρᾷ μου καὶ ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν σας γένος ἀπειλεῖται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου (τὸν ὅποιον ἀπειλεῖται καὶ τὸ ἱδικόν μου) τοῦ τῆς σλαυικῆς ἐπιδρομῆς. Τί φυσικώτερον τῆς συνενώσεως τῶν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου ἀπειλουμένων;»

Δὲν ἦτο δὲ ποτὶς εὐκόλον νὰ κατα-

νοηθῇ ἀπὸ τοὺς πολιτικούς τῆς Εὐρώπης ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν αἱ προπαγάνδαι ὠργίζον εἰς κάθε περίοδον καὶ συνεσκότιζον τὰ πράγματα, ἀφ' ἐτέρου δὲ οὐδεὶς πολιτικὸς ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου εἶχε προσωπικὰς γνώσεις περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν χωρῶν τὰς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδικάσουν εἰς διάφορα κράτη.

Ἡ ἐμπάνσις ὅμως τοῦ Καραθεοδωρῆ, ὡς ἀντιπροσώπου τῆς Τουρκίας, ὑπῆρξε μὴ ἀπώδειξις, ἀρκετὰ εὐγλωττος, περὶ τοῦ ὑπερτερυντος ἂν ὅχι εἰς ἀριθμὸν τοῦλάχιστον εἰς πολιτισμὸν ἑλληνικοῦ στοιχείου τῶν χωρῶν τούτων.

Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου ἡ Βουλγαρία τῶν 165 χιλιάδων τετρ. χιλιομέτρων περιωρίσθη μόνον εἰς 64, ὑπερβαίνουσα κατὰ πολὺ καὶ οὕτως τὰ φυλετικὰ αὐτῆς δικαιώματα.

Ἀλλὰ τὸ πλῆγμα κυρίως κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Βερολίνοιον συνθήκην κατεφέρθη ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ, ἥτις ἀποτελοῦσα τμήμα τῆς Βορείου Θράκης, μετὰ τὴν ἑλληνικωτάτην Φιλιππούπολιν, τὸν Πύργον, τὸν Στενίμαχον, τὴν Ἀγχίαλον καὶ τὴν Μεσημβρίαν, ἀπετέλεσε προνομιοῦχον, δῆθεν αὐτόνομον, ἐπαρχίαν, κατὰ τύπους, ἀλλὰ οὐσιαστικῶς παραδίδετο ἐμμέσως εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Διότι ἡ συνθήκη ὥριζε μὲν ὅτι ὁ διοικητὴς αὐτῆς δέον νὰ ᾖ χριστιανός, ἀλλ' ἡ Ρωσσία ἐπέβαλεν εἰς τὴν Πύλιν νὰ διορίσῃ βούλγαρον τοιοῦτον, τὸν Γαβριήλ Κρέστοβιτς, καὶ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Ἕλληνα Βογορίδην πασάν, τὸν ὅποιον ἀρχικῶς διώρισεν.

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Βερολίνου ἀντεπροσωπεύθη, ὡς γνωστόν, καὶ τὸ Ἐλευθέρου Βασιλείου διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν Θεοδώρου Δεληγιάννη καὶ

τοῦ Ἀλεξ. Ραγκαβῆ. Λέγεται δὲ ὅτι μόλις ὁ Δεληγιάννης ἐτελείωσε τὸν λόγον του καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ Ἀλέξ. Ραγκαβῆς ἠγέρθη διὰ νὰ συνηγορήσῃ περὶ τῆς ἐλληνικότητος τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, πρῶτον τὸ ὅποιον παρέλειψεν ὁ ὑπουργός. Ὁ Δεληγιάννης ὁμῶς, μὴ γνωρίζων τί θὰ ἔλεγεν ὁ Ραγκαβῆς, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον του μήπως μειωθῇ ἡ καλὴ ἐντύπωσις ἐκ τοῦ λόγου του καὶ ζημιωθοῦν τὰ ἐλληνικὰ συμφέροντα, τὸν ἐσυρεν ἐλαφρῶς ἀπὸ τὸ σακκάκι καὶ ὁ Ραγκαβῆς ἐπανεκάθησεν εἰς τὴν θέσιν του. Οὕτω δὲ τὸ συνέδριον ἐληξε χωρὶς ν' ἀκουσθῶν καὶ αἱ ἐλληνικαὶ ἀπόψεις διὰ τὴν Ἀνατολ. Ρωμυλίαν.

Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐκβάσις τοῦ ζητήματος. Μίαν νύκτα τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1885 ὁ στρατὸς τοῦ ἡγεμόνος Βάττεμπεργ εἰσῆλσε καὶ κατέλαβε τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, ἀπὸ προηγουμένως εἰχε προλειανθῇ καταλλήλως τὸ ἔδαφος.

Ἦδη ἡ βουλὴ τῶν βουλγάρων ἦτο ἀρκετὴ ἐνδεής. Ὁ Σουλτάνος καὶ ἡ Κυβέρνησις του εἰς τὸν κίνδυνον τοῦτον τὸν ἐκ Βορρᾶ, δὲν εἶχον νὰ ἀντιτάξουν ἄλλην ἀξιόλογον δύναμιν πλὴν τὴν τοῦ ἐλληνικοῦ στοιχείου. Διὰ τοῦτο ἐνδιεφέρθησαν νὰ ἀποκτήσουν τὴν εὐνοίαν τῶν ἐλλήνων καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ βουλγαρικοῦ κράτους εἰς ἀπόστασιν 100 χιλιομέτρων ἐκ Κωνσταντινέως ὑπῆρξε θαυμάσιος σπάθη ὑπὲρ τὸ τουρκικὸν κράτος ἐν Εὐρώπῃ. Οὕτω ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἤρχισε νὰ ἐπιδεικνύῃ περισσύτερον σεβασμὸν πρὸς τὰ θρησκευτικὰ πρόσωπα τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου καὶ ἠρώχθη τὴν κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐλλήνων, διότι τὸν πυκνὸν ἐλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς Θράκης ἐθεώρησεν ὡς προπέτασμα κατὰ τῶν βουλγάρων.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καὶ ὁ ἐλληνομίς ἅπας κατενόησε τὸν ἐκ Βουλγαρίας κίνδυνον καὶ ἤρχισε, μεταξὺ ἄλλων, ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἀγῶν διὰ τοῦ τύπου, διὰ νὰ διαφωτισθῇ ἡ εὐρωπαϊκὴ κοινὴ γνώμη περὶ τῆς συνθέσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης. Ἀλλὰ καὶ οἱ βούλγαροι δὲν ἐκινήθησαν ὀλιγώτερον. Ἀνιστόρητοι δὲ καὶ θρασεῖς οὗτοι ἐξέτεινον τὴν προπαγάνδαν των ἀπεριορίστως καὶ ἐθόλωσαν μὲ τὰς ψευδολογίας των τὸν τὴν διεθνή ἀτιμωφαίραν,

ὥστε ὅταν ὁ εἰς τῶν βουλγαροφίλων ἀγγλων ἀδελφῶν Μπάξτον ἐπεσκέφθη τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, ἠρώτησεν ἐὰν ὑπῆρχεν ἐκεῖ καὶ καμμία ἐλληνικὴ οἰκογένεια... Ἐνθ' εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι ἦσαν πόλεις ἐλληνικαὶ καὶ τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον ἤκμαζε τὸσον εἰς τὸ οἰκονομικὸν ἐπίπεδον ὅσον καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμὸν. Πρὸς εἰρωνείαν δὲ τοῦ κ. Μπάξτον ἔταν ὁ βασιλεὺς τῆς Βουλγαρίας Φερδινάνδος ἐπεσκέφθη τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας, διαρκούντος τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου, δὲν εὗρέθη οὔτε μία κατάλληλος οἰκία βουλγαρικὴ διὰ νὰ τὸν ὑποδεχθῇ καὶ ἐφιλοξενήθῃ οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Δοδονόπουλου.

Ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ ἐπιθυμία τῶν τούρκων νὰ διορίσωσιν Ἑλλήνα διοικητὴν εἰς Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν, προσέκρουσεν εἰς τὴν ἀρνήσιν τῆς Ρωσσίας. Οὕτω λοιπὸν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐστρεψε τὴν προσοχὴν της εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἐφρόντισε νὰ διορίσῃ νομάρχας τοιοῦτους ὥστε νὰ κολακεύωσι τὸ ἐλληνικὸν στοιχεῖον. Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Καδρὶ πασσάς, ὅστις κατὰ τινὰ ὁρκωμοσίαν ἐλλήνων δημοσίων ὑπαλλήλων προσεφώνησεν ὡς ἐξῆς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως:

«Σεβασμιώτατε Μητροπολίτα! Ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶναι μία ἀπὸ τὰς μάλλον εὐτυχεῖς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου. Ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἡ εὐημερία καὶ εὐδαιμονία τῆς χώρας ὁ νομὸς Ἀδριανουπόλεως πρέπει νὰ ἐργάζεται δι' ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων του. Οἱ βραχίονες αὗτοι συμβολίζουν ὁ μὲν εἰς τὰς προσπάθειάς των μουςουλμάνων, ὁ δ' ἕτερος τὰς προσπάθειάς των ἐλλήνων. Εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν τῆς χώρας ἐχρησιμοποιήθη μέχρι τοῦδε μόνον ὁ εἰς τῶν βραχιόνων. Ὁ Παδισάχ μας ἐπιθυμεῖ ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς μετέχωσιν ἐνεργῶς τῆς δημοσίας ζωῆς καὶ ἄλλα τέκνα του, οἱ Ἕλληνες. Οὕτω καὶ ἡ χώρα θὰ εὐημερήϊ περισσύτερον καὶ ἡμεῖς ἀπὸ κοινοῦ θὰ ἀντιτάσσωμεν τὰ στήθη μας ἐναντίον παντὸς ἀτυχήματος».

Ὅταν δὲ μετὰ τὸν Καδρὶ πασσάν ἐχρημάτισε νομάρχης Ἀδριανουπόλεως ὁ Ἀβδουραχμάν πασσάς, ὅστις βραδύτερον ἐγένετο καὶ ὑπουργός τῆς Δικαιοσύνης, ἡ Ὑψηλὴ Πύλη τοῦ εἶχε στείλει ὁδηγίαν διὰ νὰ προσλαμβάνῃ καὶ Ἕλληνας μαθητὰς εἰς τὸ γυμνάσιον τῆς Ἀδριανουπόλεως.

Συναντηθείς δὲ ἐπὶ τούτῳ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς :

« Ἡ Κυβέρνησις ἐπιθυμεῖ ὅπως μετέχωσι τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν καὶ οἱ πιστοὶ ὑπῆκοοι τοῦ (τοῦ σουλτάνου) οἱ Ἕλληνες, καὶ πρὸς τούτους θὰ προσλάβῃ πολλοὺς Ἕλληνας δημοσίους ὑπαλλήλους γνωρίζοντας τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Ὁ Παδισάχ μας τρέφει εὐνοίαν μεγάλην πρὸς τοὺς Ἕλληνας, οἱ ὅποιοι προσέφεραν μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος, ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ. Ὅταν λοιπὸν τὰ τέκνα σας συμπληρώσωσι τὴν πρώτην των ἐκπαίδευσιν, καὶ μάθωσι τὴν μητρικὴν αὐτῶν γλῶσσαν καὶ μορφωθῶσιν εἰς τὴν θρησκείαν των, στείλατε αὐτὰ εἰς τὰς κρατικὰς σχολὰς. Σπουδάζοντα εἰς τὰς σχολὰς ταύτας θὰ δύνανται νὰ εἰσέλθουν εἰς πᾶσαν κρατικὴν ὑπηρεσίαν. Ἰδοὺ ἔχουμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ κατάντημα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Ἐνεκα τῶν βουλγαρικῶν καταπιέσεων οὔτε Ἕλληνες οὔτε μουσουλμάνοι δύνανται νὰ ζήσιν ἐκεῖ. Ἄν οἱ μουσουλμάνοι καὶ οἱ Ἕλληνες συνεργάζοντο ἐγκαίρως οἱ βούλγαροι δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ λάβωσι τὴν χώραν ἐκείνην οὔτε ἔργῳ, οὔτε συνθήκῃ. Εἶναι κοινὸς ὁ κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν τοῦ μουσουλμάνου καὶ τοῦ Ἕλληνας. Ἄς μὴ λησμονῶμεν τοῦτο ποτέ ».

Αἱ δηλώσεις αὐταὶ τῶν τούρκων ἐπισήμων πρὸς τὸν μητροπολίτην Ἀδριανουπόλεως, ἐνεπνέοντο βέβαια ἀπὸ λόγους ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ὄθωμανικοῦ κράτους ἀλλὰ δὲν ἐνεῖχον ποσῶς τὴν πρόθεσιν νὰ ἐκτοοφίσωσι τοὺς Ἕλληνας τῆς Τουρκίας. Πράγματι δὲ πολλοὶ Ἕλληνες νέοι τῆς Θράκης εἰσῆχθησαν τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἰς τὰς τουρκικὰς σχολὰς καὶ ἐγένοντο ἱατροί, φαρμακοποιοί, γεωπόνοι κ.ἄ. πολλοὶ τῶν ὁποίων κατέλαβον ἀνωτάτας κρατικὰς θέσεις.

Ἡ πολιτεία τοῦ σουλτάν Χαμήτ μολονότι ἀπολυταρχικὴ καὶ συντριπτικὴ διὰ τοὺς τοὺς πολιτικούς του ἀντιπάλους, ὑπῆρξεν εὐεργετικὴ διὰ τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Τουρκίας, ἰδίως τῆς Θράκης. Ἡ περίοδος δὲ αὐτὴ τῶν τριάκοντα ἐτῶν, ἀπὸ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου μέχρι τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος (1878—1908), δύναται νὰ παραβληθῇ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Θράκην, μετὰ τὴν τῆς Μακρᾶς Ρωμικῆς Εἰρήνης

τῆς ἐπιτευχθείσης ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δυναστείας τῶν Ἀντωνίνων, ἐννοεῖται ἐν μικρογραφίᾳ τοπικῇ τε καὶ χρονικῇ.

Τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀνερχόμενον εἰς 350 χιλιάδας εἰς μόνην τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην, κατείχε τὰ σκήπτρα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ὑπαρχούσης βιομηχανίας, πρὶν ἰσχυρὴν δὲ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην.

Ἀλλὰ, διὰ τοὺς μὴ γνωρίζοντας τὴν ψυχολογίαν τοῦ θρακικοῦ λαοῦ, θὰ φανῇ πολὺ περίεργον τὸ γεγονὸς, μολονότι οἱ Ἕλληνες τῆς Θράκης εὐνοούμενοι τοσούτον ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῆς Τουρκίας ἀφ' ἑνός, ἔχοντες δὲ ἀφ' ἑτέρου ὑποχειρίους των τοὺς κυριάρχους τούρκους καὶ ὄντες ἀνώτεροι αὐτῶν διανοητικῶς, ἔξω μὲν ἀγέτως καὶ ἐκέρδιζον ἀφθονώτατα, δὲν ἠνείχοντο ὅμως ποσῶς οὐδὲ τὸν σκώδῃ αὐτὸν ζυγὸν τῶν τούρκων καὶ διακῶς ἐπὶ θοὺν τὴν ἀπελευθέρωσιν των καὶ τὴν ἑνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Δὲν ἀφῆσαν δὲ οὐδεμίαν περίστασιν νὰ τοὺς διαφύγῃ χωρὶς νὰ συντελέσουν καὶ αὐτοί, εἴτε χρηματικῶς, εἴτε ἐνόπλιως, ὀργανώνοντες ἐπιτοπίους ἐπιθέσεις κατὰ τῶν τούρκων, εἴτε προστρέχοντες ἐθελονταὶ καὶ κατατασσόμενοι εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἐθνικοῦ στρατοῦ.

Ὁ θρακικὸς λαὸς ὅμως διαβίων μακρὰν τῆς πρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος καὶ μὴ ἐρχόμενος σχεδὸν εἰς οὐδεμίαν ἐπαφὴν μετ' αὐτῆς, διότι κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δὲν ἐπετρέπετο ἡ κυκλοφορία εἰς τὴν Τουρκίαν ἐφημερίδων τῶν Ἀθηνῶν, ἠγνόει ἐντελῶς τὰς κομματικὰς διενέξεις καὶ τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Φύσει ὄνειροπόλος ἠρκεῖτο νὰ θεωρῇ τὸ Ἐλεῦθερον Βασίλειον ὡς τὸ ἰδεώδες καὶ πανίσχυρον κράτος, τὸ ὅποτον εὐκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ συντρίψῃ τὴν Ὄθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν. Εἰς τὴν σκέψιν του αὐτὴν τὸν ἐνίσχυε καὶ ἡ χριστιανικότης τῆς Εὐρώπης. Ἐχὼν ὁ θρακικὸς λαὸς ἰσχυρὸν τὸ θρησκευτικὸν του αἰσθημα, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ φαντασθῇ καὶ ὅτι θὰ ὑπῆρχον χριστιανικὰ κράτη τὰ ὅποια ἔχῃ ὅτι θὰ ἐδοῦθον ποτὲ τὴν Τουρκίαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ συνδράμουν τὴν τελευταίαν διὰ τὴν διαμέλειαν τοῦ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ὑπάρχοντος ἰσλαμικοῦ κράτους.

(Ἐπεται συνέχεια)

τοῦ βομβυκίου, ἡγγυάτο αὐτὸ τὸ Ὄθωμα-
νικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον ἴδρυσε σηροτρο-
φικὴν σχολὴν εἰς Προῦσαν καὶ δὲν ἐπέ-
τρεπε εἰς ἄλλον νὰ συσκευάσῃ μεταξο-
σπόρους καὶ νὰ ἐξαγάγῃ αὐτοὺς εἰς ἄλ-
λας χώρας, εἰμὴ μόνον εἰς τοὺς διπλω-
ματούχους τῆς σχολῆς ταύτης, οἱ ὁποῖοι
εἶχον εὐθύνην, ἀλλὰ καὶ κάθε συμτέρον
νὰ παρασκευάσουν τὸ ἐμπόρευμά των ἐ-
πιμελῶς καὶ καθαρισμένον ἀπὸ τὸν ἀσθε-
νὴ σπόρον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα περισσότερον καὶ ἀπὸ
τὴν Προῦσαν καὶ τὰ Γαλόχωρα εἶναι δυ-
νατὸν νὰ εὐδοκησῇ τόσο ὁ μεταξοσκώ-
ληξ ὅσον καὶ ἡ συκομωρέα. Εἰς τοὺς δρό-
μους τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τοὺς κήπους
βλέπει τις ἀφθόνους συκομωρέας, αἱ ὁ-
ποῖαι, ἂν τις τινὸς περιποιήσεως, ἀναπτύσ-
σονται καὶ μάλιστα εἰς εὐγενῆ εἶδη, τὰ
ὁποῖα διὰ τὴν ἐπιτευχθῶν εἰς τὴν Τουρ-
κίαν ἀπῆλθον ἐμβολιασμοὺς καὶ ἰδιαιτέ-
ραν περιποίησιν.

Εὐχρὴς ἔργον θὰ ἦτο εἰς λαμβάνετο
μία πρόνοια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πλου-
τοφύρου σηροτροφίας ἥτις δὲν ἀπαιτεῖ βα-
ρεῖαν ἐργασίαν καὶ πολλοὺς κόπους, ὅπως
ἀπαιτοῦν ἡ παραγωγὴ τῶν δημητριακῶν,
τοῦ καπνοῦ καὶ ἄλλων γεωργικῶν εἰδῶν.
Ἡ ἐργασία τοῦ μεταξοσκώληκος, ἡ ὁποῖα
θὰ ἀπασχολήσῃ ὁλόκληρον τὴν γεωργι-
κὴν ἢ τὴν μικροαστικὴν οἰκογένειαν δι-
αρκεῖ μόνον μίαν ἐβδομάδα. Εἰς αὐτοὺς
τοὺς συναικισμοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἡμπορεῖ
νὰ ἀναπτυχθῇ, χωρὶς πολὺν κόπον καὶ
χωρὶς μεγάλα κεφάλαια, καλὸς αἰαία πα-
ραγωγὴ ἐκλεκτῶν βομβυκίων, καταλλή-
λων καὶ διὰ τὴν παραγωγὴν μεταξοσπό-
ρων καὶ οὕτως παραπλεῦρος μὲ τὴν οἰ-
κικὴν βιοτεχνίαν νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ ἡ
βιομηχανία τῆς μεταξοσποροποιίας καὶ
τῆς ἐπεξεργασίας τῶν βομβυκίων, ἥτις θὰ
ἀπασχολήσῃ μέγαν ἀριθμὸν ἐργατῶν καὶ
ἐργατριῶν καὶ θὰ προσπορίσῃ πλοῦτον
καὶ εὐημερίαν εἰς τὴν χώραν.

Ε. Ζ.

ΟΙΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΟΡΑΗ
Ἐπεξεργασία προϊόντων
τῆς ἀμπέλου
Λεωφόρος Πέτρου Ράλλη
Κοκκινιά-Πειραιεύς, ἀρ. τηλ. 41-625

Η ΠΡΟΘΥΜΙΑ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ ΜΑΣ

Ἡ «Συζήτησις» αἰσθάνεται τὴν ὑ-
ποχρέωσιν νὰ εὐχαριστήσῃ θερμῶς
τοὺς φίλους τῆς συνδρομητίας, οἱ ὁ-
ποῖοι, ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ πρώτου
φύλλου τοῦ δευτέρου ἔτους, ἐσπεν-
σαν νὰ ἀνανεώσωσι τὴν συνδρομὴν
καὶ νὰ μᾶς διευκολύνωσι μεγάλως εἰς
τὸ ἔργον μας. Ὁ ἐνθουσιασμὸς αὐ-
τὸς τῶν φίλων μας διὰ τὴν «Συζήτη-
σιν» καὶ ἡ προθυμία των νὰ καταβα-
λωσι πρῶτοι τὰς συνδρομὰς των μᾶς
ἐνθαρρύνει ἡθικῶς καὶ μᾶς ἀνακου-
φίζει ὀλκικῶς, ὥστε μετὰ μεγαλυτέρου
ζήλου καὶ μετὰ περισσότερας ἐπιμε-
λείας νὰ ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὴν ἐκδο-
σιν τῆς «Συζητήσεως». Ἐὰν δὲ θὰ
συνεχισθῇ ἡ προθυμία αὐτῇ, καὶ ἐλ-
πίζομεν ὅτι θὰ συνεχισθῇ, καὶ ἐπεκ-
ταθῇ εἰς ὅλους τοὺς φίλους μας, ἡ
«Συζήτησις» δὲν θὰ ἀργήσῃ πολὺ διὰ
νὰ ἐκδίδηται εἰς 16 σελίδας καὶ κατὰ
δεκάπενθήμερον. Τοιοῦτοτρόπως θὰ
ικανοποιηθῶν οἱ ἀνυπομονοῦντες ἀ-
ναγνώσται μας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κάθε
συμφέρον νὰ συστήσωσι τὴν «Συζή-
τησιν» ὅσον τὸ δυνατόν εἰς περισσο-
τέρους φίλους των, διότι ἐκ τῆς δια-
δόσεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀξίσεως τῶν
ἀναγνωστῶν μας ἐξαργυρεῖται καὶ ἡ αὐ-
ξησις τῶν σελίδων τοῦ περιοδικοῦ μας.

Παραλλήλως μὲ τὴν «Συζήτησιν»
συνεχίζονται καὶ αἱ ἐγγραφαὶ συνδρο-
μητῶν διὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ διηγήμα-
τός μας «Φθινοπωρινὰ Τραγούδια»,
συνενετρώθη δὲ ἀρκετὸν χρηματικὸν
ποσὸν ὥστε ἐντὸς ὀλίγου νὰ μᾶς ἐπι-
ταρπῇ ἡ ἔναρξις τῆς ἐκτυπώσεώς του.

Ὅσοι ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν μας ἐ-
πιθυμοῦν νὰ ἐγγραφῶν συνδρομηταὶ
δέον νὰ ἀποστέλωσι τὰς συνδρομὰς
των εἰς τὸν κ. Ἀνδρέαν Καραντιῶν
(«Ἐθνικὴ Ζωὴ καὶ Καλὴ Πίστις»,
Λυκούργου 3), ὅστις ἀνέλαβε τὴν εὐ-
γενῆ φροντίδα νὰ συγκεντρώσῃ τὰ ἔ-
ξοδα τῆς ἐκδόσεως.

ΚΑΠΕΛΛΑ "ARMEN",
ΤΣΙΜΙΣΚΗ 57—ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
Καθ' ἑκάστην ἐβδομάδα νέαι
παραλαβαὶ βιεννέζικων μοντέ-
λων καὶ κροκὶ ὡς καὶ ἀθηναϊκῶν

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

(Εισαγωγή εις την Ιστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922)

Εἰς τοῦτο δὲν ἦσαν καὶ πολὺ ἡπατημένοι, διότι τὸν διαμελισμὸν τῆς Τουρκίας τὸν ἐπόθησαν καὶ τὸν ἐνεστερνίσθησαν πολλοὶ ἰσχυροί, ἄλλοι μὲν χάριν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλοι χάριν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅλοι ὅμως δι' ἴδιον ὄφελος καὶ σφετερισμὸν πλουσίας λείας.

Ὁ θρακικὸς λαὸς εὐήμερων καὶ πλουτίων ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγόν, ἐξῆ διαρκῶς ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὄνειρου τῆς ἐξαλείψεως τῆς Τουρκίας ἀπὸ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου. Παράδειγμα τῆς νοσητικῆς αὐτῆς ἀναγέρονται τὸ ἐξῆς γεγονός: Εἰς τι χωρίον ἐγένετο γάμος. Ὡς γνωστὸν οἱ γάμοι εἰς τὰ χωρία ἀποτελοῦν δημοσίαν συγκέντρωσιν. Εἰς τὸν γάμον αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἐγένετο πρὸ τοῦ 1897, αἱ νεάνιδες ἐφάλλον τὸ γνωστὸν ἡρωϊκὸν ᾄσμα: «Ὁ καιρὸς ἀδελφοί τῆς ἐλευθερίας φθάνει». Ἐνθουσιασθεῖς δὲ εἰς τὸν προδρόντων, ὁ ὁποῖος συγχρόνως ἦτο καὶ ὑπάλληλος τοῦ Τουρκικοῦ κράτους, ἐσηκώθη καὶ ἐφώνησε φρενίρῃς:

— «Ε, βρε παιδιά, δὲ θὰ κλείσω νὰ μάτια μου, ἂν δὲ θὰ διῶ τὸ τέλος τῆς Τουρκίας!

Τοιοῦτος πραγματικὸς καὶ ἀγχιδιατελής πατριωτισμὸς κατεῖχε τοὺς θράκας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε οὐτὴ ὑπαλληλική των ιδιότης, οὔτε τὸ ὄλκρον των συμφέρον ἦσαν ἱκανὰ νὰ συγκρατήσουν τὸν ἐνθουσιασμὸν των.

Ἦτο δὲ γνωστὸς εἰς Θράκην ὁ μόνολογος:

«Ὁ Ἕλλην ὁ παλλήκαρος
ὁ ἄνδρας ὁ γενναῖος
δὲν κύπτει τὸ κεφάλι του
ἐμπρὸς τοῦ βασιλέως».

διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξωτερικεύετο ἡ ἐντὸς τῆς ψυχῆς τῶν θρακῶν παντοδυναμία τῆς Ἑλλάδος. Διότι μὲ τὴν λέξιν «Ἕλλην» ἡγνόνουν μόνον τοὺς πολίτας τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου (*).

(*) Ἡ διάκρισις αὐτὴ μεταξὺ ἑλλήνων καὶ κατοίκων ἢ πολιτῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ ρωμιῶν (ἑλλήνων τουρκικῶν ὀπληκῶν) ἦτο διαδεδομένη καὶ εἰς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον τῆς Θράκης, ἀντανανκῶσα τὴν διάκρισιν τὴν ὁποῖαν οἱ κυρίαρχοι τουρκοὶ εἶχον συμφέρον νὰ ἐπιφέρωσι μεταξὺ τῶν μὲν καὶ τῶν δὲ, ἀποκλειομένους τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος γι: ο υ ν α ν καὶ τοὺς Ἕλλη-

τὰ ἀνδραγαθήματα δὲ τοῦ 1821 ἦσαν γνωστότατα εἰς τὴν Θράκην καὶ διετηρεῖτο ζωνρὰ ἢ ἀνάμνησις των. Ἡλιπίζον πάντοτε ὅτι τὰ ἀνδραγαθήματα ἐκεῖνα θὰ ἐπανελαμβάνοντο καὶ δὲν ἀνέμενον ἄλλο τι παρὰ μόνον τὴν κήρυξιν πολέμου τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Τουρκίας, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσι καὶ οἱ θράκες ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Πολλοὶ εὐρωπαῖοι δημοσιολόγοι καὶ ἱστορικοί, υπεραμυνόμενοι τῶν τουρκικῶν ἀπόψεων, γράφουν ὅτι ὁ Ἕλληνισμὸς τῆς Τουρκίας οὐδέποτε συνέδραμε τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ὅτι τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον ἀπετέλει διαρκὴ κίνδυνον διὰ τὸ τουρκικὸν κράτος. Οἱ ἱσχυριζόμενοι ταῦτα ἀσφαλῶς ἐθέλουσιν ὑποτιμᾶν τὸν ἀνδραγαθισμὸν τῶν ἑλλήνων καὶ τὴν ἀντιστασιατικὴν ἰστορικὴν νόμον. Οἱ θράκες οὐδέποτε ἀνεγνώρισαν ἐν συνειδήσει ὡς νόμιμον τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν. Ὁ ἀγαθώτερος καὶ ὁ φιλησυχώτερος τουρκὸς ἦτο διὰ τοὺς θράκας ὁ ἐχθρὸς, ὁ ἀρπάξας μὲ ὑπουλὸν τρόπον τὴν πατρικὴν κληρονομίαν καὶ στερήσας τὸ ἔθνος τῆς ἐλευθερίας του. Ὁ τουρκὸς ἐδριανκόμενος εἰς πλεονεκτικὴν θέσιν, δὲν ἐθίγετο ἡ ὑπερηφάνειά του ὅταν προσέβαινε εἰς παραχωρήσεις εἰς τοὺς ὑποδούλους του. Ἀλλὰ οἱ ὑπόδουλοι ἐφλέγοντο ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ἀφρομωθοῦν μὲ τοὺς κυρίαρχους καὶ ἐξήτουν πάντοτε τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὸν κρυφὸν πόθον των. Καὶ τοιαύτη εὐκαιρία ἐνομήσθη ὁ ἀπὸ πολλοῦ ἀναμενόμενος πόλεμος τοῦ 1897 ἐνθουσιασμὸς διεπέρασε ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὴν Θράκην καὶ πολεμικὰ ἄσματα, ὡς τό:

«Ὡ λυγερὸν καὶ κοπτερόν σπαθί μου»

νας τῆς Τουρκίας ρο ὀ μ. Ἀξιοσημείωτον δὲ τυγχάνει τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ 1920 ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς κατέλαβε τὴν Ραιδεστόν, χωρικοὶ τινες ὄντες ἐκεῖ καὶ ἐλθόντες εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν στρατιωτῶν, ἐπιστρέψαντες εἰς τὰ χωρία των ὁρκίζοντο καὶ δεσβαίου τοὺς συγχωριανοὺς των ὅτι οὐδεμία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν καταλαβόντων τὴν Ραιδεστόν ἑλλήνων στρατιωτῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀγνοία αὐτῇ, ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ ἔστω καὶ ἐλαχίστη διαφορὰ μεταξὺ ἑλλήνων καὶ ρωμιῶν, ὑψίστατο μεταξὺ τῶν ἐντελῶς ἀγγραμμάτων θρακῶν, ἐκδηλουμένη δὲ κατὰ τὸν ὡς ἄνω τρόπον, ἐπροκάλει τὴν θυμηθῆσαν τῶν ὀπισθοῦτε μορφωμένων.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

(Εισαγωγή εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, 1900—1922)

Ἦδη ἀπὸ τὸ 1885, ὅτε οἱ βούλγαροι κατέλαβον τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμιλίαν, οἱ Ἕλληνες αὐτῆς ὥς καὶ οἱ τῆς παλαιᾶς Βουλγαρίας ὑφίσταντο πιέσεις ἐκ μέρους τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἐμμέσως, διὰ διαφόρων νομοθετημάτων ἐπέδωκε νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν ἐλλήνων καὶ νὰ ἐκβουλγαρίσῃ αὐτούς. Τὸ τοιοῦτον ἦτο ὁδυνηρὸν διὰ τοὺς Ἕλληνας τῆς Βουλγαρίας, διότι, ναὶ μὲν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὸ Ἐλεύθερον Βασίλειον ἀντέδρασαν εἰς τὴν ἵδρυσιν μεγάλῃς Βουλγαρίας, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες κάτοικοι αὐτῆς ἐνίσχυσαν τοὺς βουλγάρους εἰς τὴν σύστασιν τῆς ἡγεμονίας των, καθόσον ἐφρόνουν ὅτι ἀπαλλασσόμενοι τοῦ ἀλλοθρήσκου ζυγοῦ καὶ δικαιούμενοι εἰς τὸ μέλλον ὑπὸ ὁμοθρήσκου κυβερνήσεως, θὰ ἠδύναντο μὲ περισσοτέραν ἐλευθερίαν καὶ ἄνεσιν νὰ ζήσωσι καὶ νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐν τῇ ἐθνικῇ αὐτῶν καὶ θρησκευτικῇ βίῳ. Ἀλλὰ ἡπατήθησαν· οἱ βούλγαροι, σιωδνιστὰ καὶ ἄπληστοι, γενόμενοι κύριοι τῆς χώρας ἐφήρμοσαν ἐξοντωτικὴν πολιτικὴν κατὰ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν αὐτῇ ἐθνοτήτων.

Ἀλλὰ δὲν περιορίσθησαν νὰ ἐκβουλγαρίσωσι μόνον τὴν ἡγεμονίαν· ἐπεξέτειναν τὴν δράσιν των ἐκτὸς αὐτῆς, εἰς τὴν Θράκην καὶ τὴν Μακεδονίαν, ἀπὸ ἀπὸ τὸ 1893 ἤρχισε δραματικώτατος ἀγὼν καὶ ἀλληλοσφαγὴ τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, αἵτινες ἀπὸ αἰώνων διεβίον ἐν αὐτῇ. Εἰς τὰς προκλήσεις τῶν βουλγάρων ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ σέρβοι, χωρὶς νὰ μείνῃ ἀσυγκίνητος καὶ ἡ Ρουμανία, ἀλλ' αὕτη συμφωνήσασα μετὰ τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως ἵνα λάβῃ ἀνταλλάγματα παρὰ τὸν Δουναῖν, τὴν Δοβρουστάν, ἐνίσχυσεν τοὺς βουλγάρους κατὰ τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα.

Ὁ ἀγὼν οὗτος ἐνετάθη περισσώτερον κατὰ τὸ 1906, ὅτε οἱ βούλγαροι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τῶν ἐλληνικῶν ἐν Μακεδονίᾳ σωμάτων, ἐστράφησαν κατὰ τῶν φιλησύχων ἐλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμιλίας, τῶν ὁποίων αἱ κοινότητες ἤμαζον, διατηροῦσαι μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίας, σχολεῖα, οἰκοτροφεῖα καὶ νοσοκομεῖα.

Ὅτι ὁ διωγμὸς τῶν ἐλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμιλίας εἶχεν ἀφορμὴν τὰ γε-

γονότα τῆς Μακεδονίας, τὸ ἰσχυρίσθησαν οἱ βούλγαροι. Ἡ πραγματικότης δὲ ὡς καὶ ἡ οὐσιαστικὴ αἰτία τῶν διωγμῶν ἦτο αὐτὴ ἡ ἀκμὴ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Βουλγαρίας τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξουδετερώσωσι καὶ νὰ μειώσωσι τὰ νομοθετήματα τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 1906 ὁ κατὰ τῶν ἐλλήνων διωγμὸς ἐν Βουλγαρίᾳ εἰσῆλθε εἰς νέαν φάσιν. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἰδρύθη ἐν Σόφίᾳ τὸ Μακεδονοαδριανοπολιτικὸν κομιτάτον, τὸ ὁποῖον πρὸς παραπλάνησιν τῆς εὐρωπαϊκῆς κοινῆς γνώμης προσέλαβε φιλανθρωπικὴν χροιάν ἐνομασθὲν «Ἀγαθοεργὸς Σύνδεσμος». Ἡ ὁργάνωσις αὕτη διὰ τοῦ 12ου ἀρθροῦ τοῦ καταστατικοῦ τῆς κατήργει ἄλλας τὰς ὁργανώσεις τὰς ἐχούσας σχέσιν μετὰ τὴν Μακεδονικὴν ὑπῆρξιν καὶ ἐκηρύσσειτο κληρονόμος τῶν περιουσιῶν αὐτῶν. Προσέτι ἵδρυσεν παραρτήματα καθ' ἑλὴν τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμιλίαν, εἰ δὲ πρόσδεσεν τῶν παραρτημάτων αὐτῶν πρωτεστάτησαν εἰς τὴν διαρπαγὴν τῶν ἐλληνικῶν ἐκκλησιῶν, μὲνῶν καὶ ἐκπαιδευτηρίων. Ἡ ὁργάνωσις αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τὴν αἰγίδα καὶ τὴν προστασίαν τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως. Χαρακτηριστικὸν δὲ καὶ ἐνδειξὶς τῆς συνεργίας τῆς βουλγαρικῆς κυβερνήσεως εἰς τοὺς διωγμοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμιλίας εἶναι τὸ ἀκόλουθον σύντομον τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ὁ νομαρχεὺς τῶν Πύργου Βελίτσκιωφ ἀπηύθυνεν πρὸς τὸν δήμαρχον Ἀγγελίου Κωστάκη Σταυρίδην τὴν παραμονὴν τῆς πυρπολήσεως τῆς Ἀγχιάλου:

«Δήμαρχον Ἀγχιάλου

Ἀνέγνωσα ἄρθρον, οὐδεμίαν πρόκλησιν εὐρίσκω ἐνυπάρχουσαν. Πρόκειται περὶ ἐθνικῆς καὶ νομίμου πάλης. Μὴν ἐνοχλήτε νομαρχίαν».

Τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ ἦτο τὸ τελευταῖον ἔγγραφον τῆς διεξαχθείσης ἀλληλογραφίας τοῦ δημάρχου Ἀγχιάλου καὶ τῶν λοιπῶν κοινοτικῶν αὐτῆς ἀρχῶν μετὰ τῶν κυβερνητικῶν τοιοῦτων. Διότι οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγχιάλου πληροφόρηθέντες τὰς διαρπαγὰς τοῦ Πύργου καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως, ἀπηυθύνθησαν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Κράτους καὶ ἐζήτησαν προστασίαν παρ' αὐτῶν. Ὅτε δὲ κατελήφθη παρὰ στρατι-

ωτων ή παρὰ τὴν Ἀγχιάλον ἑλληνικὴ μο-
νὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ ἡ ἐν Ἀγχιά-
λῳ ἐκδοσμένη βουλγαρικὴ ἐφημ. «Κράϊ»,
ἐκδοθεῖσα ἐκτάκτως τὴν Παρασκευὴν ἀν-
τὶ τῆς Κυριακῆς, ἐκάλει δι' ἄρθρου τῆς τοῦς
βουλγάρους τῶν πέριξ χωρίων ἕπως τὴν
Κυριακὴν 30 Ἰουλίου συγκεντρωθῶν εἰς
Ἀγχιάλον «διὰ... ν' ἀπελευθερώσουν τοὺς
ἐν Ἀγχιάλῳ βιούντας βουλγάρους ἀπὸ τὸν
ἀφόρητον ζυγὸν τῶν ἐλλήνων ἀγχιαλι-
τῶν», ὁ δὴ μαρχος Ἀγχιάλου ἀπηύθυνε ἐ-
πεὶγον τηλεγράφημα καὶ ἐξήτησε παρὰ
τῆς νομαρχίας τὴν ἐπέμβασίν τῆς διὰ τὴν
πρόληψιν τῶν θλιθεῶν συνεπειῶν. Ἀλλ'
ὁ νομαρχεὺς, παραδόξως, τὴν ἀπειλου-
μένην σύρραξιν τῶν πολιτῶν ἐθεώρει ὡς «ἐ-
θνικὴν καὶ νόμιμον πάλην», ὡς νὰ ἐπρό-
κειτο περὶ τινος ποδοσφαιρικοῦ παιγνιδίου,
ἢ ἀγωνίσματος.

Οἱ διωγμοὶ οὗτοι τῶν ἐλλήνων τῆς Ἀ-
νατολικῆς Ρωμυλίας ἐνεποίησαν δύνῃν
εἰς τοὺς θράκας, πολλοὶ δὲ ἔλληνες τῶν
περιφερειῶν Φιλιππουπόλεως καὶ Καβα-
κλῆ κατέφυγον εἰς τὰς περιφερείας Ἀδρι-
ανουπόλεως καὶ Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκπα-
τρισθῶσι, μὴ ἐπιθυμοῦντες ὁμῶς τὰ τέκνα
τῶν ν' ἀπολέσωσι τὸν ἐθνισμόν τῶν, ἀπέ-
στειλον αὐτὰ εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς
Ἀδριανουπόλεως.

Παράλληλως δὲ μὲ τοὺς διωγμοὺς τοὺς
ὁποίους ὑφίσταντο οἱ ἔλληνες τῆς Βουλ-
γαρίας, διωγμοὺς ὑπέστησαν καὶ οἱ τούρ-
κοι, οἱ ὁποῖοι, ἀπὸ τοῦ ρωσσοτουρκικοῦ
πολέμου τοῦ 1878, ἄθρως ἐγκατεστάθη-
σαν εἰς τὴν Θράκην. Οὗτοι, γεωργοὶ ὄν-
τες κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀπετέλεσαν ἰδίους
συνοικισμούς, παρεχωρήθησαν εἰς αὐτοὺς
γαῖαι καὶ διακρίνονται μέχρι σήμερον ἀπὸ
τοὺς λοιποὺς τούρκους τῆς Θράκης διὰ τὸ
ἰδιότυπον τῆς ἀμφιέσεώς των, τῆς ὁμιλίας
τῶν καὶ τὸ κτίσιμον τῶν κατοικιῶν των,
αἵτινες εἶναι ἀποκλειστικῶς κατεσκευα-
σμένοι ἐκ γόρτου, κωνοειδεῖς καὶ ἄνευ πα-
ραθύρων. Οἱ τούρκοι οὗτοι ἐλέγοντο καὶ
παρὰ τῶν ἐλλήνων «ματζήριδες», διακρι-
νόμενοι οὕτω ἀπὸ τοὺς παλαιούς, τοὺς
«γερλήδες».

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῶν διωγμῶν τῶν
ἐλλήνων τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἐ-
γνώσθη εἰς τὴν Θράκην καὶ ὁ φόνος τοῦ
ὀπλαρχηγοῦ Παύλου Μελά, ἀποδοθείς κα-
θολικὴν παρὰ τῶν θρακῶν εἰς τοὺς
βουλγάρους. Παράλληλως λοιπὸν μὲ τὸ
μῖσος κατὰ τῶν κυριάρχων τούρκων διε-

τρανώθη ἡδὴ καὶ τὸ μῖσος τῶν θρακῶν
κατὰ τῶν βουλγάρων, τοῖς ὁποίοις ἀνέ-
καθεν ἐθεώρουσαν ἀπολιτίστους καὶ κατω-
τέρους των, διανοητικῶς, ἀποκαλοῦντες
αὐτοὺς «ξυλοπινάκες».

Ὅτι τὸ μῖσος καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν
θρακῶν πρὸς τοὺς βουλγάρους ἦσαν αὐ-
θόρμητα, ἄνευ τινὸς ὑποκινήσεως, μαρ-
τυροῦν τὰ αὐτοσχέδια λαϊκὰ τραγούδια,
διὰ τῶν ὁποίων ὑβρίζοντο καὶ ἐσαυρίζον-
το οἱ βούλγαροι κατὰ τὸν ἀκόλουθον
τρόπον:

«Τοὺς βουλγάρους τοὺς γαιδάρους κυνη-
[γατε βρὲ παιδιὰ
μὲ κρομμύδια καὶ μὲ σκόρδα καὶ κόκκιν'
[πιπεργιά».

«Ἀπορῶ μ' αὐτὸ τὸ γένος τῶν βουλγά-
[ρων τῶν κουτῶν
ποῦ βاذίζει δίχως νόμο καὶ χωρὶς λογα-
[ρισμόν».

«Βούλγαρον καὶ ἂν ἀπαντήσω θὰ τοῦ πά-
[ρω τὴ ψυχὴ
καὶ τὸ αἷμα του θὰ πίνω ὅπως πίνω τὸ
[κρασί».

Δέον δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι τὴν ἐποχὴν
αὐτὴν δὲν ἐθεωρεῖτο ἐγγὺς ἡ ἀπελευθε-
ρωσις τῆς Θράκης, ὅπως ἀντιθέτως ἐθεω-
ρεῖτο κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1897 ἐποχὴν.
Διὰ τοῦτο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν θρακῶν ἦτο
ἐστραμμένον εἰς τὴν Μακεδονίαν. Τὰ ποι-
ήματα δὲ διὰ τὸν Παῦλον Μελά, τῆς τε
λογίας ποιήσεως καὶ τῆς δημοτικῆς, διὰ
τῶν ὁποίων ἐξυμνεῖτο ὁ ἡρωϊσμός καὶ ἡ
αὐταπάρνησις τοῦ ἐκλεκτοῦ αὐτοῦ μα-
κεδονομάχου καὶ εἰς τὰ ὁποῖα ἐτονίζετο
κατηγορηματικὰ ἡ ἐλληνικότης τῆς Μα-
κεδονίας, ἐτραγουδήθησαν κατὰ κόρον εἰς
ἑλὴν τὴν Θράκην μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν
Βαλκανικῶν πολέμων. Εἰς αὐτὰ δὲ ἐγί-
νετο συνδυασμός τις μετὰ τινων θρακικῶν
ἀσμάτων καὶ οὕτως μακεδονικά τε καὶ
θρακικά ἐφύλλοντο ἀνάμικτα. Μετὰ τοῦ
γνωστοτάτου δὲ εἰς τοὺς θράκας, τὸ ὁ-
ποῖον κατήντησε λαϊκώτατον καὶ ἀνὰ πᾶ-
σαν σιγμὴν ἦτο εἰς τὰ χεῖλη τῶν θρα-
κῶν: «Ἀπορῶ Μακεδονία, πῶς βαστάς ὑ-
πομονή» κτλ. ἐλέγοντο καὶ οἱ ἀκόλουθοι
στίχοι:

«Τοῦ βουλγαρισμοῦ ἡ ψώρα
κάν τοὺς θράκας δὲν μολύνει
οὔτε τοὺς ἀπομακρύνει
ἀπὸ τὸν ἐλληνισμόν.

Εἶμαι ἑλὴν τὸ καυχῶμαι
ξεύρω τὴν καταγωγὴν μου» κτλ.

(Ἐπεται συνέχεια)

E. Z.